

I

(Seadusandlikud aktid)

DIREKTIIVID

NÕUKOGU DIREKTIIV (EL) 2015/637,

20. aprill 2015,

mis käsitleb koordineerimis- ja koostöömeetmeid, millega hõlbustatakse liidu esindamata kodanike konsulaarkaitset kolmandates riikides ning tunnistatakse kehtetuks otsus 95/553/EÜ

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 23,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust ⁽¹⁾,

toimides seadusandliku erimenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Liidu kodakondsus on liikmesriikide kodanike põhistaatus. Õigus saada kolmanda riigi territooriumil, kus ei ole esindatud see liikmesriik, mille kodanikud nad on, kaitset mõne teise liikmesriigi diplomaatistelt ja konsulaarasutustelt samadel tingimustel kui selle teise liikmesriigi kodanikud, on üks eriõigustest, mis on antud liidu kodanikele Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 20 lõike 2 punktiga c.
- (2) Lissaboni lepinguga edendati liidu kodakondsust ja tugevdati sellega kaasnevaid õigusi. ELi toimimise lepingu artiklis 23 on seega sätestatud võimalus võtta vastu direktiive, millega kehtestatakse liidu esindamata kodanike konsulaarkaitse hõlbustamiseks vajalikud koostöö- ja koordineerimismeetmed.
- (3) Liit rajaneb sellistel väärtustel nagu solidaarsus, mittediskrimineerimine ja inimõiguste austamine; suhetes kolmandate riikidega peaks liit kaitsma oma väärtusi ja aitama kaasa oma kodanike kaitsele. Euroopa Liidu põhiõiguste harta („harta”) artiklis 46 sätestatud liidu esindamata kodanike põhiõigus konsulaarkaitsele asjaomase liikmesriigi kodanikega samadel tingimustel on Euroopa solidaarsuse väljendus. See annab liidu kodakondsuse mõistele välismõõtme ning tugevdab liidu identiteeti kolmandates riikides.
- (4) Käesoleva direktiivi eesmärk on kehtestada liidu esindamata kodanike konsulaarkaitse täiendavaks hõlbustamiseks vajalikud koostöö- ja koordineerimismeetmed. Need meetmed peaksid suurendama õiguskindlust ning tõhustama konsulaarasutuste koostööd ja edendama nende vahelist solidaarsust.
- (5) Vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 punktile c ja selle artiklile 23 peaksid liikmesriigid andma esindamata kodanikele konsulaarkaitset samadel tingimustel kui oma kodanikele. Käesolev direktiiv ei mõjuta liikmesriikide pädevust oma kodanikele antava kaitse ulatuse kindlaksmääramisel.
- (6) Käesolev direktiiv ei mõjuta liikmesriikide ja kolmandate riikide vahelisi konsulaarsuhteid, eriti nende õigusi ja kohustusi, mis tulenevad rahvusvahelistest tavadest ja kokkulepetest, mida liikmesriigid kohaldavad kooskõlas

⁽¹⁾ 25. oktoobri 2012. aasta arvamus (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata).

liidu õigusega, eelkõige 24. aprilli 1963. aasta konsulaarsuhete Viini konventsioonist („Viini konventsioon”). Liikmesriigid võivad Viini konventsiooni artikli 8 alusel anda konsulaarkaitset teise liikmesriigi nimel pärast asjakohast teavitamist ning tingimusel, et asjaomane kolmas riik ei ole esitanud vastuväiteid. Raskusi võib tekkida eelkõige olukordades, mis hõlmavad isikuid, kes on ka vastuvõtva riigi kodanikud. Liikmesriigid peaksid kohaliku konsulaarkoostöö abiga võtma kolmandate riikide suhtes vajalikke meetmeid selle tagamiseks, et konsulaarkaitset saaks anda teise liikmesriigi nimel igal konkreetsel juhul.

- (7) Esindamata kodanike kaitse kolmandas riigis eeldab tõhusat koostööd ja koordineerimist. Kolmandas riigis esindatud abistav liikmesriik ja kodaniku kodakondsusjärgne liikmesriik peaksid tegema tihedat koostööd. Kohalik konsulaarkoostöö võib olla esindamata kodanike puhul eriti keeruline, sest see nõuab koordineerimist kohapeal esindamata asutustega, sealhulgas vajaduse korral pädevate saatkondade või konsulaatidega. Kodaniku enda liikmesriigi saatkonna või konsulaadi puudumisest tingitud lünga täitmiseks tuleks kehtestada selged ja stabiilsed eeskirjad. Olemasolevaid meetmeid on samuti vaja selgitada, et tagada tõhus kaitse.
- (8) Liidu kodanikku tuleks pidada kolmandas riigis esindamata kodanikuks, kui tema kodakondsusjärgsel liikmesriigil ei ole asjaomases riigis saatkonda, konsulaati ega aukonsulit. Samuti tuleks kodanikku pidada esindamata kodanikuks, kui kohapealne saatkond, konsulaat või aukonsul ei saa mis tahes põhjustel konkreetsel juhul pakkuda kaitset, mida asjaomasel isikul oleks vastavalt siseriiklikule õigusele või tavale muul juhul õigus saada. Saatkonnad ja konsulaadid peaksid teavitama üksteist mis tahes erandlikest asjaoludest, mis võivad ajutiselt mõjutada nende võimet pakkuda konsulaarkaitset. Arvesse tuleks võtta ka juurdepääsetavust ja lähedust. Näiteks ei tohiks kodanikku, kes taotleb teise liikmesriigi saatkonnalt või konsulaadilt konsulaarkaitset või abi, suunata tema kodakondsusliikmesriigi saatkonda, konsulaati või aukonsuli juurde, kui tal ei ole kohalike olude või ressursside puudumise tõttu võimalik sinna ohutult jõuda viisil, mis võimaldab tal saada konsulaarkaitset. Esinduse puudumist tuleks tõlgendada nii, et esindamata kodanikele tagatakse tegelik õigus saada teise liikmesriigi saatkonnalt või konsulaadilt mittediskrimineerival viisil kaitset, võttes arvesse iga juhtumi konkreetseid asjaolusid. Kodanikku, kellel on rohkem kui ühe liikmesriigi kodakondsus, tuleks lugeda esindamata kodanikuks, kui ükski tema kodakondsusjärgne liikmesriik ei ole asjaomases kolmandas riigis esindatud.
- (9) Selleks et tagada ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 punktis c sätestatud õiguse tõhus kasutamine ja harta artiklis 7 tunnustatud õigus era- ja perekonnaelu austamisele ning võttes arvesse siseriiklikku õigust ja tava, võib abistav liikmesriik olla kohustatud pakkuma kaitset liidu kodanike kolmanda riigi kodanikest pereliikmetele, sõltuvalt iga juhtumi konkreetsetest asjaoludest. Käesolev direktiiv ei takista seda, et konsultatsioonide käigus, mis peaksid toimuma enne abi andmist, võivad abistav liikmesriik ja esindamata kodaniku kodakondsusjärgne liikmesriik vajaduse korral kokku leppida võimaluses anda liidu esindamata kodaniku kolmanda riigi kodanikest pereliikmetele abistava liikmesriigi õiguses nõutust või selles riigis tavaks olevast ulatuslikumat abi, võttes võimalikult suurel määral arvesse esindamata kodaniku kodakondsusjärgse liikmesriigi võimalikke taotlusi ning eeldusel, et kokkulepitu ei näe ette vähem, kui on nõutud liidu õiguses. Liikmesriikidel ei pruugi olla võimalik pakkuda kolmanda riigi kodanikest pereliikmetele teatavaid konsulaarkaitse liike, nagu näiteks tagasipöördumistunnistuste väljastamine. Alaealiste abistamisel tuleks esikohale seada lapse parimad huvid kooskõlas harta artikliga 24 ja vastavalt Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni 20. novembri 1989. aasta lapse õiguste konventsioonis sätestatule.
- (10) Esindamata kodanikel peaks olema võimalik paluda konsulaarkaitset mis tahes liikmesriigi saatkonnalt või konsulaadilt. See ei tohiks aga takistada liikmesriike sõlmimast kohustuste jagamise eesmärgil praktilisi kokkuleppeid esindamata kodanikele konsulaarkaitse andmiseks vastavalt käesolevale direktiivile. Sellised kokkulepped on kodanikele kasulikud, sest võimaldavad paremini valmistuda tõhusa kaitse tagamiseks. Liikmesriigid, kellelt taotletakse kaitset, peaksid hindama, kas konsulaarkaitse andmine on konkreetsel juhul vajalik või kas juhtumi saab suunata edasi saatkonnale või konsulaadile, mis on juba kehtiva kokkuleppe alusel nimetatud pädevaks saatkonnaks või konsulaadiks. Liikmesriigid peaksid teavitama komisjoni ja Euroopa välisteenistust igast sellisest kokkuleppest, mille liit ja liikmesriigid peaksid avaldama, et tagada esindamata kodanike osas läbipaistvus.
- (11) Käesolev direktiiv ei tohiks takistada mingis kolmandas riigis esindamata liikmesriiki andmast oma kodanikule konsulaarkaitset, pakkudes näiteks vajaduse korral internetipõhiseid konsulaarteenuseid. Esindamata kodaniku kodakondsusjärgsel liikmesriigil peaks olema lubatud paluda liikmesriigil, kellelt nimetatud kodanik taotleb või saab konsulaarkaitset, edastada vastav taotlus või juhtum, et ta saaks ise konsulaarkaitset anda. Sellise edastamise tagajärjel ei tohiks esindamata kodanik konsulaarkaitsest ilma jääda.

- (12) Hoolimata aukonsulite volitustega seotud tavade erinevusest liikmesriigiti, ei paku aukonsulid tavaliselt samu teenuseid kui saatkonnad ja konsulaadid. Võttes arvesse, et aukonsulid täidavad oma ülesandeid sageli vabatahtlikkuse alusel, tuleks jätta iga liikmesriigi otsustada, kas kohaldada käesolevat direktiivi ka aukonsulite suhtes. Aukonsulitelt võiks nõuda konsulaarkaitse pakkumist esindamata kodanikele sõltuvalt iga juhtumi asjaoludest.
- (13) Kaitse taotlus tuleks võtta menetlusse, kui taotleja esitab kehtiva liidu kodaniku passi või isikutunnistuse. Konsulaarkaitset vajavate esindamata kodanike isikut tõendavad dokumendid ei pruugi aga enam olla nende käes. Liidu kodakondsuse põhistaatus antakse otse liidu õigusega ning isikut tõendavatel dokumentidel on üksnes deklaratiivne väärtus. Kui taotlejal ei ole võimalik esitada kehtivat isikut tõendavat dokumenti, tuleks tal võimaldada tõendada oma isikut mis tahes muul viisil. Vajaduse korral võib kontrollida asjaomase isiku isikusamasust, konsulteerides selle liikmesriigi asutustega, mille kodanik taotleja end väidab olevat. Taotleja kodakondsusjärgse liikmesriigi asutused peaksid samuti saama aidata abistavat liikmesriiki taotlejaga kaasas olevate kolmanda riigi kodanikust pereliikmete isikusamasuse ja selle kontrollimisel, kas neil on taotlejaga peresuhe.
- (14) Käesoleva direktiiviga reguleeritud konsulaarkaitse reguleerimisala tuleks täpsustada, et määrata kindlaks vajalikud koordineerimis- ja koostöömeetmed. Esindamata kodanike konsulaarkaitse peaks hõlmama abi andmist paljudes tüüpilistes olukordades, kus liikmesriigid pakuvad konsulaarkaitset omaenda kodanikele sõltuvalt iga juhtumi konkreetsetest asjaoludest, näiteks vahistamine või kinnipidamine, raske õnnetus või haigus ja surm, aga ka hädaolukorras abistamine ja repatrieerimine või tagasipöördumistunnistuste väljastamine. Kuivõrd vajatav kaitse sõltub alati tegelikust olukorrast, ei tohiks konsulaarkaitse piirduda üksnes käesolevas direktiivis nimetatud konkreetsete olukordadega.
- (15) Asjakohastel juhtudel tuleks nõuetekohaselt arvesse võtta kodaniku soove, sealhulgas seda, kas tuleks teavitada pereliikmeid või muid asjaomaseid isikuid, ning kui jah, siis keda. Samuti tuleks surma korral võtta nõuetekohaselt arvesse omaste soove seoses sellega, kuidas talitada lahkunud surnukehaga. Nende kontaktide eest peaks olema vastutav esindamata kodaniku kodakondsusjärgne liikmesriik.
- (16) Liikmesriikide asutused peaksid tegema omavahel ning liiduga, eelkõige komisjoni ja Euroopa välisteenistusega tihedat koostööd ja koordineerima oma tegevust vastastikuse austuse ja solidaarsuse vaimus. Kiire ja tõhusa koostöö tagamiseks peaksid liikmesriigid esitama teabe asjaomaste kontaktpunktide kohta liikmesriigis Euroopa välisteenistuse turvalise veebilehe kaudu (Consular OnLine) ja seda teavet pidevalt ajakohastama.
- (17) Kolmandates riikides esindavad liitu tema delegatsioonid, kes tihedas koostöös liikmesriikide diplomaatiliste ja konsulaaresindustega aitavad rakendada liidu kodanike õigust konsulaarkaitsele, mis on täpsemalt määratletud Euroopa Liidu lepingu artiklis 35. Käesoleva direktiiviga tunnustatakse täielikult ja tõhustatakse veelgi panust, mille Euroopa välisteenistus ja liidu delegatsioonid on eriti kriisiolukordades juba andnud vastavalt nõukogu otsusele 2010/427/EL, ⁽¹⁾ eelkõige selle artikli 5 lõikele 10.
- (18) Kohapealse koordineerimise osas tuleks täpsustada kõigi asjaomaste osalejate volitusi ja asjaomaseid ülesandeid selle tagamiseks, et esindamata kodanikud saavad abi, millele neil on õigus vastavalt mittediskrimineerimise põhimõttele. Kohaliku konsulaarkoostöö raames tuleks pöörata esindamata kodanikele ajakohast tähelepanu, näiteks kogudes ja korrapäraselt ajakohastades asjaomaseid kontaktpunkte käsitlevat teavet ning jagades seda liikmesriikide kohalike saatkondade ja konsulaatide ning liidu delegatsioonidega.
- (19) Kohaliku konsulaarkoostöö koosolekutel, mida korraldatakse tihedas koostöös liidu delegatsioonidega, tuleks muu hulgas vahetada teavet esindamata kodanikele olulistest küsimustes, nagu kodanike julgeolek, kinnipidamistingimused, konsulaarteated, konsulaarabi kättesaadavus ja kriisikoostöö. Esindatud liikmesriigid peaksid nimetatud koosolekutel sõlmima vajaduse korral praktilisi kokkuleppeid esindamata kodanikele tõhusa kaitse tagamiseks. Selline kokkulepe ei pruugi aga olla vajalik, kui näiteks esindamata kodanike hulk on väike.

⁽¹⁾ Nõukogu 26. juuli 2010. aasta otsus 2010/427/EL, millega määratakse kindlaks Euroopa välisteenistuse korraldus ja toimimine (ELT L 201, 3.8.2010, lk 30).

- (20) Piisava kriisiks valmisoleku ja kriisiohjamise tagamiseks on oluline, et esindatud ja esindamata liikmesriikide ning liidu delegatsioonide kohustused oleksid selgelt jagatud. Seetõttu peaks kriisilukorras valmisoleku plaanimine olema koordineeritud ja võtma esindamata kodanikke täiel määral arvesse. Sel eesmärgil peaksid liikmesriigid, kellel ei ole kohapeal saatkonda või konsulaati, esitama kohaliku kriisile reageerimiseks valmisoleku raames kogu kättesaadava ja asjakohase teabe oma kodanike kohta, kes viibivad territooriumil. Sellist teavet tuleks vajaduse korral hädaolukorras ajakohastada. Pädevad saatkonnad ja konsulaadid ning liidu delegatsioonid peaksid olema informeeritud kriisilukorras tehtavatest ettevalmistustest ning olema neisse kaasatud, kui see on asjakohane. Neid ettevalmistusi käsitlev teave tuleks teha esindamata kodanikele kättesaadavaks. Kriisilukorras peaks juhtriik või abi koordineeriv liikmesriik (abi koordineerivad liikmesriigid) koordineerima esindamata kodanikele antavat toetust ja olemasoleva evakuaatsioonivõime kasutamist, tuginedes kokkulepitud plaanile ning lähtudes kohapealsest sündmuste arengust ja mittediskrimineerimise põhimõttest.
- (21) Edendada tuleks konsulaartöötajate ja muude kriisiohjamiseksptertide koostegutsemisvõimet, eriti võimaldades neil osaleda sellistes valdkondadevahelistes kriisirühmades nagu need, mis kuuluvad Euroopa välisteenistuse kriisidele reageerimise ja tegevuse koordineerimise ning kriisiohjamise struktuuride alla ja liidu kodanikukaitse mehhanismi ⁽¹⁾ alla.
- (22) Peaks olema võimalik taotleda liidu kodanikukaitse mehhanismi tuge, kui seda on vaja esindamata kodanike konsulaarkaitse tagamiseks. Niisugust tuge võib taotleda näiteks juhtriik või abi koordineeriv liikmesriik (abi koordineerivad liikmesriigid).
- (23) Käesolevas direktiivis kasutatud mõiste „juhtriik” osutab ühele või mitmele liikmesriigile, kes on asjaomases kolmandas riigis esindatud ning kes vastutab/vastutavad esindamata kodanikele antava abi koordineerimise ja juhtimise eest kriisi ajal. Juhtriigi mõistet, mis on määratletud asjakohastes liidu suunistes, ⁽²⁾ võib edasi arendada kooskõlas liidu õiguse ning eelkõige käesoleva direktiiviga.
- (24) Kui liikmesriiki teavitatakse konsulaarkaitse taotlusest, mille on esitanud isik, kes väidab, et ta on esindamata kodanik, või kui liikmesriik saab sellise taotluse, peaks ta alati, välja arvatud äärmiselt kiireloomulistel juhtudel, võtma viivitamata ühendust asjaomase kodaniku kodakondsusjärgse liikmesriigiga ja edastama sellele enne mis tahes abi andmist kogu asjakohase teabe. Kodakondsusjärgne liikmesriik peaks omakorda esitama viivitamata kogu asjaomase juhtumi seisukohast olulise teabe. Selline konsulteerimine peaks võimaldama esindamata kodaniku kodakondsusjärgsel liikmesriigil paluda taotluse või juhtumi edastamist, et ta saaks ise konsulaarkaitset anda. Samuti peaks see võimaldama asjaomasel liikmesriigil vahetada asjakohast teavet näiteks selle tagamiseks, et esindamata isik ei kuritarvita oma ELi toimumise lepingu artikli 20 lõike 2 punkti c kohast õigust saada konsulaarkaitset. Kuritarvitamise korral ei saa liidu kodanikud käesolevale direktiivile tugineda.
- (25) Vastastikune solidaarsus ja koostöö hõlmab ka rahalisi küsimusi. Liikmesriigid, kes pakuvad oma kodanikele konsulaarkaitset rahalise abi kujul, teevad seda viimase abinõuna ja üksnes erandjuhtudel, kui kodanikel ei ole rahalisi vahendeid võimalik hankida muul viisil, näiteks saada rahaülekandeid perekonnalt, sõpradelt või tööandjalt. Esindamata kodanikele tuleks anda rahalist abi samadel tingimustel, nagu seda antakse abistava liikmesriigi kodanikele. Esindamata kodanikult tuleks nõuda, et ta allkirjastaks kohustuse maksta tekkinud kulud oma kodakondsusjärgsele liikmesriigile tagasi, tingimusel et abistava liikmesriigi samasse olukorda sattunud kodanikelt nõutakse selliste kulude tagasimaksmist oma liikmesriigile. Kodakondsusjärgne liikmesriik võib seepärast nõuda esindamata kodanikult nende kulude, sealhulgas mis tahes kohaldatava konsulaartasu tagasimaksmist.
- (26) Käesoleva direktiiviga tuleks tagada rahaliste kohustuste jagamine ning hüvitised. Kui esindamata kodanikule antud konsulaarkaitse hõlmab tagasimaksekohustuse allkirjastamist, peaks esindamata kodaniku kodakondsusjärgne liikmesriik hüvitama abistavale liikmesriigile tekkinud kulud. Peaks jääma abistava liikmesriigi otsustada, kas ta taotleb tekkinud kulude tagasimaksmist või mitte. Abistaval liikmesriigil ja esindamata kodaniku kodakondsusjärgsel liikmesriigil peaks olema teatud tähtaja jooksul võimalik omavahel kokku leppida hüvitamise üksikasjalikus korras.
- (27) Esindamata kodanikule vahistamise või kinnipidamise korral antav konsulaarkaitse võib tekitada abistava liikmesriigi diplomaatilistele või konsulaarasutustele ebatavaliselt suuri reisi-, majutus- või tõlkekulusid, sõltuvalt iga juhtumi konkreetsetest asjaoludest. Esindamata kodaniku kodakondsusjärgset liikmesriiki tuleks sellistest võimalikest kuludest teavitada konsultatsioonide käigus, mis toimuvad enne abi andmist. Abistaval liikmesriigil

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta otsus nr 1313/2013/EL liidu kodanikukaitse mehhanismi kohta (ELT L 347, 20.12.2013, lk 924).

⁽²⁾ Euroopa Liidu suunised konsulaarjuhtriigi mõiste rakendamise kohta (ELT C 317, 12.12.2008, lk 6).

peaks olema võimalik taotleda esindamata kodaniku kodakondsusjärgselt liikmesriigilt selliste ebatavaliselt suurte kulude hüvitamist. Kodaniku kodakondsusjärgne liikmesriik peaks hüvitama abistavale liikmesriigile tekkinud kulud. Abistaval liikmesriigil ja esindamata kodaniku kodakondsusjärgselt liikmesriigil peaks olema teatud tähtaja jooksul võimalik omavahel kokku leppida hüvitamise üksikasjalikus korras. Vastavalt mittediskrimineerimise põhimõttele ei saa esindamata kodaniku kodakondsusjärgne liikmesriik nõuda asjaomaselt kodanikult selliste kulude hüvitamist, mille tagasimaksmist ei nõutaks abistava liikmesriigi kodanikelt.

- (28) Rahalisi menetlusi tuleks kriisiolukordades lihtsustada. Arvestades selliste olukordade eripära, näiteks vajadust abistada kiiresti suurt hulka kodanikke, ei tohiks tagasimaksekohustus olla eelduseks sellele, et abistav liikmesriik saaks nõuda ja saada esindamata kodaniku kodakondsusjärgselt liikmesriigilt (kodakondsusjärgsetelt liikmesriikidelt) hüvitist. Esindamata kodanike kodakondsusjärgsed liikmesriigid peaks hüvitama abistavale liikmesriigile tekkinud kulud. Peaks jääma abistava liikmesriigi (abistavate liikmesriikide) otsustada, kas ta taotleb (nad taotlevad) tekkinud kulude tagasimaksmist ja millisel kujul see peaks toimuma. Abistaval liikmesriigil ja esindamata kodaniku kodakondsusjärgselt liikmesriigil peaks olema teatud tähtaja jooksul võimalik omavahel kokku leppida hüvitamise üksikasjalikus korras. Sellise kriisi korral, mis on või võib olla negatiivselt mõjutanud olulist hulka liidu kodanikke, ja juhul kui abistav liikmesriik seda taotleb, peaksid esindamata kodanike kodakondsusjärgsed liikmesriigid hüvitama kulud proportsionaalselt, jagades kantud kulud abi saanud kodanike arvuga.
- (29) Käesolev direktiiv tuleks vaadata läbi kolm aastat pärast selle ülevõtmise tähtpäeva. Eelkõige tuleks liikmesriikide poolt direktiivi rakendamise ja praktilise kohaldamise kohta esitatava teabe, sealhulgas mis tahes asjakohaste statistiliste andmete ja juhtumite põhjal hinnata, kas on vaja vaadata läbi rahalised menetlused, et tagada asjakohane kulude jaotus. Komisjon peaks koostama aruande ning kaaluma vajadust mis tahes lisameetmete järele, esitades sealhulgas vajaduse korral ettepaneku käeolevat direktiivi muuta, et liidu kodanikel oleks lihtsam kasutada oma õigust konsulaarkaitsele.
- (30) Isikuandmete töötlemist, mida teostavad liikmesriigid käesoleva direktiivi raames, reguleerib Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 95/46/EÜ⁽¹⁾.
- (31) Käesolev direktiiv ei tohiks mõjutada soodsamaid siseriiklikke sätteid, kuni need on käesoleva direktiiviga kooskõlas.
- (32) Kooskõlas liikmesriikide ja komisjoni 28. septembri 2011. aasta ühise poliitilise deklaratsiooniga⁽²⁾ selgitavate dokumentide kohta kohustuvad liikmesriigid põhjendatud juhtudel lisama ülevõtmismeetmeid käsitlevale teatele ühe või mitu dokumenti, milles selgitatakse seost direktiivi osade ja ülevõtvate siseriiklike õigusaktide vastavate osade vahel. Käesoleva direktiivi puhul leiab seadusandja, et selliste dokumentide edastamine on põhjendatud.
- (33) Käesoleva direktiivi eesmärk on edendada hartas tunnustatud konsulaarkaitset. Direktiivis austatakse põhiõigusi ja järgitakse põhimõtteid, mida on tunnustatud eeskätt hartas, eriti mittediskrimineerimise põhimõtet, õigust elule ja isikupuutumatusele, õigust era- ja pereelu austamisele, lapse õigusi, kaitseõigust ning õigust õiglasele kohtulikule arutamisele. Käesolevat direktiivi tuleks rakendada kooskõlas nimetatud õiguste ja põhimõtetega.
- (34) Hartas sätestatud diskrimineerimiskeelu kohaselt peaksid liikmesriigid rakendama käesolevat direktiivi nii, et sellega ei diskrimineerita direktiiviga hõlmatud abisaajaid nende soo, rassi, nahavärvuse, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste tunnuste, keele, religiooni või usutunnistuse, poliitiliste või muude veendumuste, rahvusvähemusse kuulumise, varalise seisundi, päritolu, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu.
- (35) Nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate otsus 95/553/EÜ⁽³⁾ tuleks kehtetuks tunnistada,

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT L 281, 23.11.1995, lk 31).

⁽²⁾ ELT C 369, 17.12.2011, lk 14.

⁽³⁾ Nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate 19. detsembri 1995. aasta otsus 95/553/EÜ Euroopa liidu kodanike kaitse kohta diplomaatiliste või konsulaariesinduste kaudu (EÜT L 314, 28.12.1995, lk 73).

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

1. PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimisese

1. Käesolevas direktiivis sätestatakse koordineerimis- ja koostöömeetmed, mida on vaja, et liidu kodanikel oleks lihtsam kasutada ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 punktis c sätestatud õigust saada kolmanda riigi territooriumil, kus ei ole esindatud see liikmesriik, mille kodanikud nad on, kaitset iga teise liikmesriigi diplomaatistelt ja konsulaarsutustelt samadel tingimustel kui selle teise liikmesriigi kodanikud, võttes samuti arvesse liidu delegatsioonide osa selle õiguse rakendamisele kaasa aitamisel.

2. Käesolev direktiiv ei reguleeri liikmesriikide ja kolmandate riikide vahelisi konsulaarsuhteid.

Artikkel 2

Üldpõhimõte

1. Liikmesriikide saatkonnad või konsulaadid annavad esindamata kodanikele konsulaarkaitset samadel tingimustel kui oma kodanikele.

2. Liikmesriigid võivad otsustada kohaldada käesolevat direktiivi aukonsulite pakutava konsulaarkaitse suhtes kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 23. Liikmesriigid tagavad, et esindamata kodanikke teavitatakse nõuetekohaselt sellistest otsustest ning sellest, millises ulatuses on aukonsulid pädevad andma konkreetsetel juhtudel kaitset.

Artikkel 3

Kodakondsusjärgse liikmesriigi antav konsulaarkaitse

Esindamata kodaniku kodakondsusjärgne liikmesriik võib paluda, et liikmesriik, kellelt esindamata kodanik taotleb või saab konsulaarabi, suunaks esindamata kodaniku taotluse või juhtumi ümber tema enda kodakondsusjärgsesse liikmesriiki, et nimetatud kodakondsusjärgne liikmesriik annaks konsulaarabi vastavalt oma siseriiklikule õigusele või tavale. Taotluse saanud liikmesriik loovutab juhtumi niipea, kui kodakondsusjärgne liikmesriik kinnitab, et pakub esindamata kodanikule konsulaarkaitset.

Artikkel 4

Esindamata kodanikud kolmandates riikides

Käesoleva direktiivi kohaldamisel tähendab „esindamata kodanik” iga kodanikku, kellel on sellise liikmesriigi kodakondsus, mis ei ole kolmandas riigis esindatud vastavalt artiklis 6 sätestatud määratlusele.

Artikkel 5

Kolmandates riikides olevate esindamata kodanike pereliikmed

Esindamata kodanikega kolmandas riigis kaasas olevatele pereliikmetele, kes ei ole liidu kodanikud, antakse konsulaarkaitset samas ulatuses ja samadel tingimustel, kui seda antaks abistava liikmesriigi kodanike pereliikmetele, kes ei ole liidu kodanikud, vastavalt abistava liikmesriigi siseriiklikule õigusele või tavale.

Artikkel 6

Esinduse puudumine

Käesoleva direktiivi kohaldamisel ei ole liikmesriik kolmandas riigis esindatud, kui tal ei ole selles riigis alalist saatkonda ega konsulaati või kui tal ei ole selles riigis saatkonda, konsulaati või aukonsulit, kellel on reaalset võimalik pakkuda konkreetset juhul konsulaarkaitset.

*Artikkel 7***Konsulaarkaitse kättesaadavus ja muud kokkulepped**

1. Esindamata kodanikel on õigus paluda konsulaarkaitset mis tahes liikmesriigi saatkonnalt või konsulaadilt.
2. Ilma et see piiraks artikli 2 kohaldamist, võib liikmesriik alaliselt esindada teist liikmesriiki ning liikmesriikide saatkonnad ja konsulaadid võivad vajaduse korral alati sõlmida kohustuste jagamist käsitlevaid praktilisi kokkuleppeid, et pakkuda esindamata kodanikele konsulaarkaitset. Liikmesriigid teavitavad komisjoni ja Euroopa välisteenistust sellistest kokkulepetest, mille liit ja liikmesriigid avaldavad, et tagada esindamata kodanike osas läbipaistvus.
3. Juhul kui on sõlmitud lõike 2 kohane praktiline kokkulepe, tagab saatkond või konsulaat, millelt esindamata kodanik taotleb konsulaarkaitset, kuid mis ei ole vastavalt konkreetsele kehtivale kokkuleppele pädev seda andma, et kodanikult saadud taotlus suunatakse edasi asjaomasele saatkonnale või konsulaadile, välja arvatud juhul, kui see seaks ohtu konsulaarkaitse andmise, eriti kui küsimuse kiireloomulisus nõuab taotluse saanud saatkonna või konsulaadi kohest tegutsemist.

*Artikkel 8***Isikutuvastus**

1. Konsulaarkaitse taotlejad tõendavad, et nad on liidu kodanikud, esitades passi või isikutunnistuse.
2. Kui liidu kodanik ei saa esitada kehtivat passi või isikutunnistust, võib kodakondsust tõendada mis tahes muul viisil, sealhulgas vajaduse korral kontrollides kodakondsust selle liikmesriigi diplomaatiliste või konsulaarasutuste abil, mille kodanik taotleja väidab ennast olevat.
3. Artiklis 5 osutatud pereliikmete puhul võib nende isikusamasust ja peresuhete olemasolu tõendada mis tahes viisil, sealhulgas seeläbi, et abistav liikmesriik kontrollib seda lõikes 1 osutatud kodaniku kodakondsusjärgse liikmesriigi diplomaatiliste või konsulaarasutuste abil.

*Artikkel 9***Abi liigid**

Artiklis 2 osutatud konsulaarkaitse võib hõlmata abi andmist muu hulgas järgmistel juhtudel:

- a) vahistamine või kinnipidamine,
- b) kuriteo ohvriks langemine,
- c) raske õnnetus või haigus,
- d) surm,
- e) hädaolukorras abistamine ja repatrieerimine,
- f) vajadus tagasipöördumistunnistuse (nagu see on sätestatud otsuses 96/409/ÜVJP) ⁽¹⁾ järele.

2. PEATÜKK**KOORDINEERIMIS- JA KOOSTÖÖMEETMED***Artikkel 10***Üldeeskirjad**

1. Liikmesriikide diplomaatilised ja konsulaarasutused teevad omavahel ja liiduga tihedat koostööd ja koordineerivad oma tegevust, et tagada esindamata kodanikele konsulaarkaitse vastavalt artiklile 2.

⁽¹⁾ Nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate 25. juuni 1996. aasta otsus 96/409/ÜVJP tagasipöördumistunnistuse kehtestamise kohta (EÜT L 168, 6.7.1996, lk 4).

2. Kui liikmesriik saab konsulaarkaitse taotluse isikult, kes väidab, et ta on esindamata kodanik, või kui liikmesriiki teavitatakse artiklis 9 esitatud loetelus nimetatud konkreetsest hädaolukorrast, millesse esindamata kodanik on sattunud, konsulteerib ta viivitamata selle liikmesriigi välisministeeriumiga, mille kodanik asjaomane isik väidab end olevat, või asjakohastel juhtudel selle liikmesriigi pädeva saatkonna või konsulaadiga ning edastab talle kogu tema käsutuses oleva asjakohase teabe, sealhulgas asjaomase isiku identiteedi, konsulaarkaitse võimalike kulude ning iga pereliikme kohta, kes võib samuti vajada konsulaarkaitset. Kui tegu ei ole äärmiselt kiireloomulise juhtumiga, toimub see konsulteerimine enne abi andmist. Abistav liikmesriik hõlbustab ka teabevahetust asjaomase isiku ja tema kodakondsusjärgse liikmesriigi asutuste vahel.
3. Vastava taotluse korral esitab kodaniku kodakondsusjärgne liikmesriik abistava liikmesriigi välisministeeriumile või pädevale saatkonnale või konsulaadile kogu juhtumit käsitleva asjakohase teabe. Kodakondsusjärgne liikmesriik on samuti vastutav kõigi vajalike kontaktide eest pereliikmete ja muude asjaomaste isikute või asutustega.
4. Liikmesriigid teavitavad Euroopa välisteenistust tema turvalise internetilehe kaudu välisministeeriumide asjaomas(t) est kontaktisiku(te)st.

Artikkel 11

Liidu delegatsioonide roll

Liidu delegatsioonid teevad liikmesriikide saatkondade ja konsulaatidega tihedat koostööd ja koordineerivad oma tegevust, et edendada koostööd ja koordineerimist kohalikul tasandil ja kriisiolukorras, eelkõige pakkudes olemasolevat logistilist tuge, sealhulgas kontoriruumi ja organisatoorseid vahendeid, näiteks konsulaartöötajate ja päästemeeskondade ajutine majutus. Liidu delegatsioonid ja Euroopa välisteenistuse peakorter hõlbustavad ka teabevahetust liikmesriikide saatkondade ja konsulaatide vahel ning vajaduse korral teabevahetust kohalike asutustega. Lisaks teevad liidu delegatsioonid kättesaadavaks üldise teabe abi kohta, mida esindamata kodanikel võiks olla õigus saada, eelkõige sõlmitud praktiliste kokkulepete kohta, kui see on asjakohane.

Artikkel 12

Kohalik koostöö

Kohalikud koostöökoosolekud hõlmavad regulaarset teabevahetust esindamata kodanikele olulistest küsimustes. Neil koosolekutel sõlmivad liikmesriigid vajaduse korral artiklis 7 osutatud praktilised kokkulepped esindamata kodanikele asjaomases kolmandas riigis tõhusa kaitse tagamiseks. Kui liikmesriigid ei ole teisiti kokku leppinud, juhatab koosolekuid liikmesriigi esindaja tihedas koostöös liidu delegatsiooniga.

Artikkel 13

Kriisiks valmisolek ja kriisikoostöö

1. Kohalikus hädaolukorras valmisoleku plaanimises võetakse arvesse ka esindamata kodanikke. Kolmandas riigis esindatud liikmesriigid kooskõlastavad oma hädaolukorra lahendamise plaanid omavahel ja liidu delegatsiooniga, et tagada kriisi korral esindamata kodanike täielik abistamine. Pädevaid saatkondi ja konsulaate teavitatakse nõuetekohaselt kriisiolukorras tehtud ettevalmistustest ja vajaduse korral kaasatakse nad neisse.
2. Kriisi korral teevad liit ja liikmesriigid tihedalt koostööd, et tagada esindamata kodanikele tõhus abi. Nad teavitavad üksteist võimaluse korral aegsasti olemasolevatest evakuaatsioonivõimalustest. Liikmesriikide taotlusel võivad liikmesriike toetada olemasolevad liidu tasandi päästemeeskonnad, sealhulgas konsulaareksperdid, eriti esindamata liikmesriikidest.
3. Juhtriik või abi koordineeriv liikmesriik (abi koordineerivad liikmesriigid) vastutab (vastutavad) igasuguse esindamata kodanikele antava abi koordineerimise eest teise asjaomase liikmesriigi, liidu delegatsiooni ja Euroopa välisteenistuse peakorteri toetusel. Liikmesriigid annavad juhtriigile või abi koordineerivale liikmesriigile (abi koordineerivatele liikmesriikidele) kogu vajaliku teabe enda esindamata kodanike kohta, kes viibivad kriisiolukorras.

4. Juhtriik või esindamata kodanike abistamist koordineeriv liikmesriik võib (koordineerivad liikmesriigid võivad) vajaduse korral taotleda tuge sellistest vahenditest nagu Euroopa välisteenistuse kriisiohjamisstruktuurid ja liidu kodanikukaitse mehhanism.

3. PEATÜKK

FINANTSMENETLUSED

Artikkel 14

Üldeeskirjad

1. Esindamata kodanikud kohustuvad maksma oma kodakondsusjärgsele liikmesriigile konsulaarkaitse kulud tagasi samadel tingimustel kui abistava liikmesriigi kodanikud, kasutades I lisas esitatud standardvormi. Esindamata kodanikelt nõutakse ainult selliste kulude tagasimaksmist, mida abistava liikmesriigi kodanikud peaksid samadel tingimustel maksma.
2. Abistav liikmesriik võib paluda esindamata kodaniku kodakondsusjärgsel liikmesriigil lõikes 1 osutatud kulud hüvitada, kasutades II lisas esitatud standardvormi. Esindamata kodaniku kodakondsusjärgne liikmesriik hüvitab need kulud mõistliku ajavahemiku jooksul, mis ei ületa 12 kuud. Esindamata kodaniku kodakondsusjärgne liikmesriik võib paluda asjaomasel esindamata kodanikul sellised kulud hüvitada.
3. Kui esindamata kodanikule vahistamise või kinnipidamise korral antav konsulaarkaitse tekitab diplomaatilistele või konsulaarasutustele ebatavaliselt suuri, kuid vältimatuid ja õigustatud reisi-, majutus- või tõlkekulusid, võib abistav liikmesriik paluda sellised kulud hüvitada esindamata kodaniku kodakondsusjärgsel liikmesriigil, kes teeb seda mõistliku ajavahemiku jooksul, mis ei ületa 12 kuud.

Artikkel 15

Lihtsustatud menetlus kriisiolukordades

1. Kriisiolukorras esitab abistav liikmesriik mis tahes taotlused esindamata kodanikule antud abiga seotud kulude hüvitamiseks esindamata kodaniku kodakondsusjärgse liikmesriigi välisministeeriumile. Abistav liikmesriik võib taotleda sellist hüvitamist ka siis, kui esindamata kodanik ei ole allkirjastanud artikli 14 lõike 1 kohast tagasimaksekohustust. See ei takista esindamata kodaniku kodakondsusjärgset liikmesriiki nõudmast asjaomaselt esindamata kodanikult kulude tagasimaksmist riigisiseste eeskirjade alusel.
2. Abistav liikmesriik võib paluda esindamata kodaniku kodakondsusjärgselt liikmesriigilt selliste kulude proportsionaalset hüvitamist, jagades tegelikult kantud kulude kogusumma abi saanud kodanike arvuga.
3. Kui abistav liikmesriik sai abistamiseks rahalist toetust liidu kodanikukaitse mehhanismi kaudu, määratakse esindamata kodaniku kodakondsusjärgse liikmesriigi osa suurus kindlaks pärast liidu osa mahaarvamist.

4. PEATÜKK

LÕPPSÄTTED

Artikkel 16

Soodsam kohtlemine

Liikmesriigid võivad kehtestada või jätta kehtima käesolevas direktiivis kehtestatud soodsamad sätted, kui need on käesoleva direktiiviga kooskõlas.

Artikkel 17

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 1. maiks 2018.

Kui liikmesriigid need sätted vastu võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste siseriiklike õigus- ja haldusnormide teksti.

Artikkel 18

Kehtetuks tunnistamine

Otsus 95/553/EÜ tunnistatakse alates 1. maist 2018 kehtetuks.

Artikkel 19

Aruandmine, hindamine ja läbivaatamine

1. Liikmesriigid esitavad komisjonile kogu asjakohase teabe käesoleva direktiivi rakendamise ja kohaldamise kohta. Saadud teabe põhjal esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule 1. maiks 2021 aruande käesoleva direktiivi rakendamise ja kohaldamise kohta.

2. Lõikes 1 osutatud aruandes hindab komisjon käesoleva direktiivi kohaldamist ja kaalub vajadust täiendavate meetmete, sealhulgas käesoleva direktiivi kohandamiseks tehtavate muudatuste järele, et liidu kodanikel oleks veelgi lihtsam kasutada oma õigust konsulaarkaitsele.

Artikkel 20

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 21

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Luxembourg, 20. aprill 2015

Nõukogu nimel

eesistuja

F. MOGHERINI

I LISA

A. Konsulaarkaitse kulude tagasimaksmise kohustuse ühtne vorm rahalise abi korral

KONSULAARKAITSE KULUDE TAGASIMAKSMISE KOHUSTUS
(RAHALINE ABI) – (direktiivi (EL) 2015/637 artikli 14 lõige 1)

Mina, (täisnimi trükitähtedega)

passi nr väljastamiskoht

kinnitan, et sain saatkonnalt/konsulaadilt

..... (asukoht)

..... suuruse summa

ettemakse vormis jaoks

(summa sisaldab kohaldatavaid tasusid)

ja/või võtan kohustuse ja luban nõudmise korral maksta tagasi [kodakondsusjärgne liikmesriik]
välisministeeriumile/valitsuselekooskõlas nimetatud liikmesriigi õigusaktidega selle summaga võrdväärse summa või kõigi minu eest tehtud maksete või
mulle tehtud ettemaksetega (sealhulgas mind saatva(te) pereliikme(te) tekitatud kulud) võrdväärse summa (valuuta)

ettemakse tegemise või kulude maksmise päeval kehtinud vahetuskursi järgi.

Minu aadress (*) (trükitähtedega) (riigis).....

on:.....

KUUPÄEV ALLKIRI

(*) Kui teil ei ole alalist aadressi, märkige kontaktaadress.

B. Konsulaarkaitse kulude tagasimaksmise kohustuse ühtne vorm repatrieerimise korral

KONSULAARKAITSE KULUDE TAGASIMAKSMISE KOHUSTUS
(REPATRIEERIMINE) – (direktiivi (EL) 2015/637 artikli 14 lõige 1)

Mina, (täisnimi trükitähtedega)

sünnikoht (linn ja riik):

sünnikuupäev:

passi nr: väljastamiskoht:

väljastamiskuupäev: ja isikukood

ning sotsiaalkindlustusnumber ja pädev asutus (olemasolu/vajaduse korral)

kohustun käesolevaga hüvitama nõudmise korral valitsusele

asjaomase liikmesriigi õigusaktide kohaselt summad, mis

..... valitsuse konsulaarametnik (asukoht)

on minu või mind saatvate pereliikmete repatrieerimiseks (sihtkoht)

või sellega seoses minu eest maksnud või mulle ettemaksu vormis andnud, ning tasuma kõik repatrieerimisega seotud
asjakohased konsulaartasud.

Need on:

i) (*) sõidukulud

elamiskulud

muud kulud

MILLEST ON MAHA ARVATUD minu makstud summa

KONSULAARTASUD:

repatrieerimistasu

teenustasu

tasu passi eest/kiirmenetluse tasu

(... tundi .../tunni kohta)

ii) (*) minu või mind saatvate pereliikmete repatrieerimiseks või sellega seoses minu eest makstud summad, mida ei saa kindlaks määrata ajal, mil ma selle tagasimaksekohustuse allkirjastan.

Minu aadress (**) (trükitähtedega) (riigis)

on

.....

.....

KUUPÄEV ALLKIRI

(*) Mittevajalik maha tõmmata: konsulaarametnik ja taotleja peaksid kinnitama mahatõmbamist oma initsiaalidega dokumendi serval.

(**) Kui teil ei ole alalist aadressi, märkige kontaktaadress.

II LISA

Kulude hüvitamise taotluse vorm

KULUDE HÜVITAMISE TAOTLUS (direktiivi (EL) 2015/637 artikli 14 lõiked 2 ja 3)

1. Taotleva liikmesriigi saatkond või konsulaat
2. Abistatud kodaniku kodakondsusjärgse liikmesriigi pädev saatkond või konsulaat või välisministeerium
3. Sündmuse kirjeldus
(kuupäev, koht)
4. Abistatud kodaniku/kodanike andmed (lisatakse eraldi)

Täisnimi	Sünniaeg ja -koht	Reisidokumendi nimetus ja number	Antud abi liik	Kulud
----------	-------------------	----------------------------------	----------------	-------

5. Kulud kokku
6. Pangakonto, millele kulude eest hüvitatav summa kantakse
7. Lisa: tagasimaksekohustus (vajaduse korral)
